

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే

॥ అష్టచత్వారింశః సర్గః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ అష్టచత్వారింశః సర్గః ॥

ఇంద్రజిద్ధనుమతోర్యుద్ధమింద్రజిద్ధివ్యాస్త్రబంధనబద్ధస్య హనుమతో
రావణస్య రాజసభాయాం గమనం

తతస్తు రక్షోఽధిపతిర్మహాత్మా

హనూమతాక్షే నిహతే కుమారే ।

మనః సమాధాయ స దేవకల్పం

సమాదిదేశేంద్రజితం సరోషః ॥ 5.48.1 ॥

త్వమస్త్రవిచ్ఛస్త్రభృతాం వరిష్ఠః

సురాసురాణామపి శోకదాతా ।

సురేషు సేంద్రేషు చ దృష్టకర్మా

పితామహారాధనసంచితాస్త్రః ॥ 5.48.2 ॥

త్వదస్త్రబలమాసాద్య ససురాః సమరుద్ధణాః ।

న శేకుః సమరే స్థాతుం సురేశ్వరసమాశ్రితాః ॥ 5.48.3 ॥

న కశ్చిత్ త్రిషు లోకేషు సంయుగేన గతశ్రమః ।

భుజవీర్యాభిగుప్తశ్చ తపసా చాభిరక్షితః ।

దేశకాలప్రధానశ్చ త్వమేవ మతిసత్తమః ॥ 5.48.4 ॥

న తేఽస్త్యశక్యం సమరేషు కర్మణాం

న తేఽస్త్యకార్యం మతిపూర్వమంత్రణే ।

న సోఽస్తి కశ్చిత్ త్రిషు సంగ్రహేషు వై

న వేద యస్తేఽస్త్రబలం బలం చ తే ॥ 5.48.5 ॥

మమానురూపం తపసో బలం చ తే
 పరాక్రమశ్చాస్త్రబలం చ సంయుగే |
 న త్వాం సమాసాద్య రణావమర్దే
 మనః శ్రమం గచ్ఛతి నిశ్చితార్థం || 5.48.6 ||

నిహతాః కింకరాః సర్వే జంబుమాలీ చ రాక్షసః |
 అమాత్యపుత్రా వీరాశ్చ పంచ సేనాగ్రగామినః || 5.48.7 ||

బలాని సుసమృద్ధాని సాశ్వనాగరథాని చ |
 సహోదరస్తే దయితః కుమారోఽక్షశ్చ సూదితః |
 న తు తేష్వేవ మే సారో యస్త్వయ్యరినిఘాదన || 5.48.8 ||

ఇదం చ దృష్ట్వా నిహతం మహద్ బలం
 కపేః ప్రభావం చ పరాక్రమం చ |
 త్వమాత్మనశ్చాపి నిరీక్ష్వ సారం
 కురుష్వ వేగం స్వబలానురూపం || 5.48.9 ||

బలావమర్దస్త్వయి సన్నికృష్టే
 యథా గతే శామ్యతి శాంతశత్రౌ |
 తథా సమీక్ష్యాత్మబలం పరం చ
 సమారభస్వాస్త్రభృతాం వరిష్ఠం || 5.48.10 ||

న వీర సేనా గణశశ్చ్యవంతి
 న వజ్రమాదాయ విశాలసారం |
 న మారుతస్యాస్తి గతిప్రమాణం
 న చాగ్నికల్పః కరణేన హంతుం || 5.48.11 ||

తమేవమర్థం ప్రసమీక్ష్య సమ్యక్
 స్వకర్మసామ్యాద్ధి సమాహితాత్మా |

స్మరంశ్చ దివ్యం ధనుషోఽస్య వీర్యం
వ్రజాక్షతం కర్మ సమారభస్వ || 5.48.12 ||

న ఖల్వీయం మతిశ్రేష్ఠ యత్త్వాం సంప్రేషయామ్యహం |
ఇయం చ రాజధర్మాణాం క్షత్రస్య చ మతిర్మతా || 5.48.13 ||

నానాశస్త్రేషు సంగ్రామే వైశారద్యమరిందమ |
అవశ్యమేవ బోధ్యం కామ్యశ్చ విజయో రణే || 5.48.14 ||

తతః పితుస్తద్ వచనం నిశమ్య
ప్రదక్షిణం దక్షసుతప్రభావః |
చకార భర్తారమతిత్పరేణ
రణాయ వీరః ప్రతిపన్నబుద్ధిః || 5.48.15 ||

తతస్తైః స్వగణైరిష్టైరింద్రజిత్ ప్రతిపూజితః |
యుద్ధోద్ధతకృతోత్సాహః సంగ్రామం సంప్రపద్యత || 5.48.16 ||

శ్రీమాన్ పద్మవిశాలాక్షో రాక్షసాధిపతేః సుతః |
నిర్జగామ మహాతేజాః సముద్ర ఇవ పర్వణి || 5.48.17 ||

స పక్షిరాజోపమతుల్యవేగై -
ర్వ్యాఘ్రైశ్చతుర్భిః స తు తీక్ష్ణదంష్ట్రైః |
రథం సమాయుక్తమసహ్యవేగః
సమారురోహంద్రజిదింద్రకల్పః || 5.48.18 ||

స రథీ ధన్వినాం శ్రేష్ఠః శస్త్రజ్ఞోఽస్త్రవిదాం వరః |
రథేనాభియయౌ క్షిప్రం హనూమాన్ యత్ర సోఽభవత్ || 5.48.19 ||

స తస్య రథనిర్హోషం జ్యాస్వనం కార్ముకస్య చ |
నిశమ్య హరివీరోఽసౌ సంప్రహృష్టతరోఽభవత్ || 5.48.20 ||

ఇంద్రజిచ్ఛాపమాదాయ శితశల్యాంశ్చ సాయకాన్ |
హనూమంతమభిప్రేత్య జగామ రణపండితః || 5.48.21 ||

తస్మింస్తతః సంయతి జాతహర్షే
రణాయ నిర్గచ్ఛతి బాణపాణౌ |
దిశశ్చ సర్వాః కలుషా బభూవు -
ర్మృగాశ్చ రౌద్రా బహుధా వినేదుః || 5.48.22 ||

సమాగతాస్తత్ర తు నాగయక్షా
మహార్షయశ్చక్రచరాశ్చ సిద్ధాః |
నభః సమావృత్య చ పక్షిసంఘా
వినేదురుచ్ఛైః పరమప్రహృష్టాః || 5.48.23 ||

ఆయాంతం స రథం దృష్ట్వా తూర్ణమింద్రధ్వజం కపిః |
ననాద చ మహానాదం వ్యవర్థత చ వేగవాన్ || 5.48.24 ||

ఇంద్రజిత్ స రథం దివ్యమాశ్చితశ్చిత్రకారుకః |
ధనుర్విస్ఫారయామాస తడిదూర్జితనిఃస్వనం || 5.48.25 ||

తతః సమేతావతితీక్ష్ణవేగౌ
మహాబలౌ తౌ రణనిర్విశంకౌ |
కపిశ్చ రక్షోఽధిపతేస్తనూజః
సురాసురేంద్రావివ బద్ధవైరౌ || 5.48.26 ||

స తస్య వీరస్య మహారథస్య
ధనుష్మతః సంయతి సమ్మతస్య |
శరప్రవేగం వ్యహనత్ ప్రవృద్ధ -
శ్చచార మార్గే పితురప్రమేయః || 5.48.27 ||

తతః శరానాయతతీక్షణల్యాన్
 సుపత్రిణః కాంచనచిత్రపుంఖాన్ |
 ముమోచ వీరః పరవీరహంతా
 సుసంతతాన్ వజ్రసమానవేగాన్ || 5.48.28 ||

తతః స తత్యందననిఃస్వనం చ
 మృదంగభేరీపటహస్వనం చ |
 వికృష్యమాణస్య చ కార్ముకస్య
 నిశమ్య ఘోషం పునరుత్పపాత || 5.48.29 ||

శరాణామంతరేష్వాశు వ్యావర్తత మహాకపిః |
 హరిస్తస్యాభిలక్ష్యస్య మోక్షయన్ లక్ష్యసంగ్రహం || 5.48.30 ||

శరాణామగ్రతస్తస్య పునః సమభివర్తత |
 ప్రసార్య హస్తౌ హనుమానుత్పపాతానిలాత్మజః || 5.48.31 ||

తావ్రభౌ వేగసంపన్నౌ రణకర్మవిశారదౌ |
 సర్వభూతమనోగ్రాహి చక్రతుర్యుద్ధముత్తమం || 5.48.32 ||

హనూమతో వేద న రాక్షసోఽంతరం
 న మారుతిస్తస్య మహాత్మనోఽంతరం |
 పరస్పరం నిర్విషవశౌ బభూవతుః
 సమేత్య తౌ దేవసమానవిక్రమౌ || 5.48.33 ||

తతస్తు లక్ష్మ్యే స విహన్యమానే
 శరేష్వమోఘేషు చ సంపతత్సు |
 జగామ చింతాం మహతీం మహాత్మా
 సమాధిసంయోగసమాహితాత్మా || 5.48.34 ||

తతో మతిం రాక్షసరాజసూను -
 శ్చకార తస్మిన్ హరివీరముఖ్యే |
 అవధ్యతాం తస్య కపేః సమీక్ష్య
 కథం నిగచ్ఛేదితి నిగ్రహార్థం || 5.48.35 ||

తతః పైతామహం వీరః సోఽస్తమస్తవిదాం వరః |
 సందధే సుమహాతేజాస్తం హరిప్రవరం ప్రతి || 5.48.36 ||

అవధ్యోఽయమితి జ్ఞాత్వా తమస్తేణాస్తతత్త్వవితే |
 నిజగ్రాహ మహాబాహుం మారుతాత్మజమింద్రజిత్ || 5.48.37 ||

తేన బద్ధస్తతోఽస్తేణ రాక్షసేన స వానరః |
 అభవన్నిర్విచేష్టశ్చ పపాత చ మహీతలే || 5.48.38 ||

తతోఽథ బుద్ధ్యా స తదస్త్రబంధం
 ప్రభోః ప్రభావాద్ విగతాల్పవేగః |
 పితామహానుగ్రహమాత్మనశ్చ
 విచింతయామాస హరిప్రవీరః || 5.48.39 ||

తతః స్వాయంభువైర్మంత్రైర్బ్రహ్మాస్తం చాభిమంత్రితం |
 హనూమాంశ్చింతయామాస వరదానం పితామహాత్ || 5.48.40 ||

న మేఽస్య బంధస్య చ శక్తిరస్తి
 విమోక్షణే లోకగురోః ప్రభావాత్ |
 ఇత్యేవమేవం విహితోఽస్త్రబంధో
 మయాఽఽత్మయోనేరనువర్తితవ్యః || 5.48.41 ||

స వీర్యమస్తస్య కపిర్విచార్య
 పితామహానుగ్రహమాత్మనశ్చ |

విమోక్షశక్తిం పరిచింతయిత్వా
పితామహాజ్ఞామనువర్తతే స్మ || 5.48.42 ||

అస్త్రేణాపి హి బద్ధస్య భయం మమ న జాయతే |
పితామహమహేంద్రాభ్యాం రక్షితస్యానిలేన చ || 5.48.43 ||

గ్రహణే చాపి రక్షోభిర్మహన్నే గుణదర్శనం |
రాక్షసేంద్రేణ సంవాదస్తస్మాద్ గృహ్ణాంతు మాం పరే || 5.48.44 ||

స నిశ్చితార్థః పరవీరహంతా
సమీక్ష్యకారీ వినివృత్తచేష్టః |
పరైః ప్రసహ్యాభిగత్తైర్నిగృహ్య
ననాద తైస్తైః పరిభర్త్యమానః || 5.48.45 ||

తతస్తే రాక్షసా దృష్ట్వా వినిశ్చేష్టమరిందమం |
బబంధుః శణవల్కైశ్చ ద్రుమచీరైశ్చ సంహతైః || 5.48.46 ||

స రోచయామాస పరైశ్చ బంధం
ప్రసహ్య వీరైరభిగర్హణం చ |
కౌతూహలాన్మాం యది రాక్షసేంద్రో
ద్రష్టుం వ్యవస్యేదితి నిశ్చితార్థః || 5.48.47 ||

స బద్ధస్తేన వల్కేన విముక్తోఽస్త్రేణ వీర్యవాన్ |
అస్త్రబంధః స చాన్యం హి న బంధమనువర్తతే || 5.48.48 ||

అథేంద్రజిత్ తం ద్రుమచీరబద్ధం
విచార్య వీరః కపిసత్తమం తం |
విముక్తమస్త్రేణ జగామ చింతా -
మన్యేన బద్ధోఽప్యనువర్తతేఽస్త్రం || 5.48.49 ||

అహో మహాత్ కర్మ కృతం నిరర్థం
 న రాక్షసైర్మంత్రగతిర్విమృష్టా |
 పునశ్చ నాస్తే విహతేఽస్తమన్యత్
 ప్రవర్తతే సంశయితాః స్మ సర్వే || 5.48.50 ||

అస్తేణ హనుమాన్ ముక్తో నాత్మానమవబుధ్యతే |
 కృష్యమాణస్తు రక్షోభిస్తైశ్చ బంధైర్నిపీడితః || 5.48.51 ||

హన్యమానస్తతః క్రూరై రాక్షసైః కాలముష్టిభిః |
 సమీపం రాక్షసేంద్రస్య ప్రాకృష్యత స వానరః || 5.48.52 ||

అథేంద్రజిత్ తం ప్రసమీక్ష్వ ముక్త -
 మస్తేణ బద్ధం ద్రుమచీరసూత్రైః |
 వ్యదర్శయత్ తత్ర మహాబలం తం
 హరిప్రవీరం సగణాయ రాజ్ఞే || 5.48.53 ||

తం మత్తమివ మాతంగం బద్ధం కపివరోత్తమం |
 రాక్షసా రాక్షసేంద్రాయ రావణాయ న్యవేదయన్ || 5.48.54 ||

కోఽయం కస్య కుతో వాపి కిం కార్యం కోఽభ్యుపాశ్రయః |
 ఇతి రాక్షసవీరాణాం దృష్ట్వా సంజజ్ఞిరే కథాః || 5.48.55 ||

హన్యతాం దహ్యతాం వాపి భక్ష్యతామితి చాపరే |
 రాక్షసాస్తత్ర సంక్రుద్ధాః పరస్పరమథాబ్రువన్ || 5.48.56 ||

అతీత్య మార్గం సహసా మహాత్మా
 స తత్ర రక్షోఽధిపపాదమూలే |
 దదర్శ రాజ్ఞః పరిచారవృద్ధాన్
 గృహం మహారత్నవిభూషితం చ || 5.48.57 ||

స దదర్శ మహాతేజా రావణః కపిసత్తమం |
రక్షోభిర్వికృతాకారైః కృష్యమాణమితస్తతః || 5.48.58 ||

రాక్షసాధిపతిం చాపి దదర్శ కపిసత్తమః |
తేజోబలసమాయుక్తం తపంతమివ భాస్కరం || 5.48.59 ||

స రోషసంవర్తితతామృదృష్టి -
ర్దశాననస్తం కపిమన్వవేక్ష్య |
అథోపవిష్టాన్ కులశీలవృద్ధాన్
సమాదిశత్ తం ప్రతి ముఖ్యమంత్రీన్ || 5.48.60 ||

యథాక్రమం తైః స కపిశ్చ పృష్టః
కార్యార్థమర్థస్య చ మూలమాదౌ |
నివేదయామాస హారీశ్వరస్య
దూతః సకాశాదహమాగతోఽస్మి || 5.48.61 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే అష్టచత్వారింశః సర్గః ||